

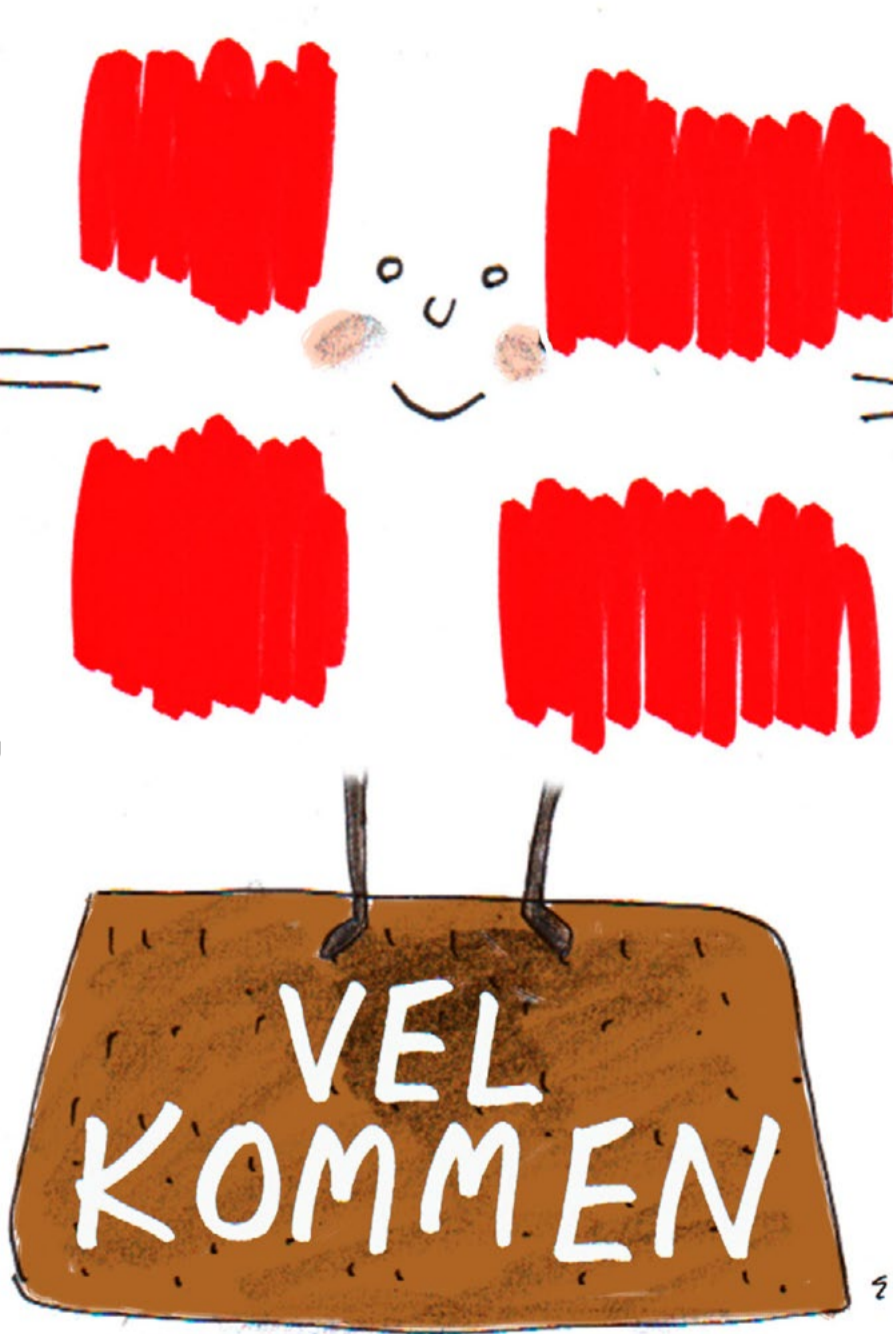
Hjemtagning af produktionsaktiviteter – en mulighed for Danmark?

Der er ingen tegn på, at danske virksomheder vælger at trække produktionsopgaver hjem fra udlandet for at genskabe arbejdspladserne i Danmark. Det samme gør sig gældende på tværs af Europa. Backshoring, som det kaldes, når virksomheder flytter deres outsourcete produktionsaktiviteter hjem igen, hører til sjældenhederne. Det viser data fra The European Manufacturing Survey, som over 3500 virksomheder har deltaget i fra 2010 til 2012. Virksomhederne i undersøgelsen har sæde i 13 europæiske lande, både i de gamle EU-lande som Danmark, Tyskland og Holland og i de nye EU-lande som Slovenien. Kun fire procent af de europæiske virksomheder har fortrudt udflytningen nok til, at de har valgt at rykke aktiviteter tilbage til hjemlandet. Derudover er det interessant, at for hver backshoring der finder sted, vælger mere end tre virksomheder fortsat at outsource deres aktiviteter til Kina, Indien og Østeuropa. Det er derfor usandsynligt, at udflyttet produktion vil blive ført tilbage og give en renæssance for Danmark som produktionsland.

Ingen sætter længere spørgsmålstegn ved outsourcing af produktion som en kilde til at opnå omkostningsbesparelser, og danske virksomheder har længe udflyttet aktiviteter i stor stil. Blandt beslutningstagere har det affødt forhåbninger om, at de stigende lønninger i Asien og den teknologiske udvikling vil udvande de lave produktionsomkostninger og dermed udligne konkurrencen om produktionsopgaverne.

Et centralt spørgsmål er derfor, hvad der har fået nogle virksomheder til at beslutte sig for at flytte deres aktiviteter hjem. 65 procent af virksomhederne begrundede det med, at kvaliteten i udlandet ikke har været tilfredsstillende, og 56 procent svarer, at de har måttet give afkald på fleksibilitet. For eksempel er det vanskeligere at tilpasse sig nye behov i markedet, når aktiviteterne er spredt over store afstande.

I Danmark har 24 virksomheder hjemtaget produktionsopgaver, der var blevet outsourcet før 2010. 18 af dem har hjemtaget produktion til egne produktionssteder, mens seks har hjemtaget til danske underleverandører. Når virksomheder vil imødegå utilfredshed med en udenlandsk underleverandør, er et alternativ til backshoring at flytte produktionen til et nyt sted i udlandet. Det betegnes reshoring og har hidtil været et relativt ukendt fænomen i forskningen. Dette projekt viser, at 12,7 procent af de danske virksomheder har flyttet outsourcete produktion fra det oprindelige destinationssted til en ny underleverandør i udlandet i perioden 2010-2012. Den udvikling er

endnu et tegn på, at Danmark fortsat ikke er attraktivt nok som produktionssted, hvilket også viser sig ved, at kun 11 procent har flyttet produktionen hjem på grund af lønudgifter.

Backshoring kan også skyldes et ønske om at udnytte kapaciteten i hjemlandet eller at mindske transportudgifterne, lyder det fra hhv. 41 og 38 procent. En række indlæg i pressen har peget på, at der er fare ved, at yderligere danske arbejdspladser udflyttes, idet der er behov for en tæt kobling mellem forskning og udvikling og produktionsaktiviteterne. Gisningerne har gået på, at en bølge af vidensjob også ville rykke mod de destinationer, hvor produktionen allerede er placeret. Vores undersøgelse peger dog på, at det har mindre betydning, at forskning og udvikling ikke foregår på samme lokation som produktionen, idet kun 12 procent finder adskillelsen problematisk. 11 danske virksomheder

har udflyttet forskning og udvikling til egne lokationer i udlandet, og kun fire virksomheder har udflyttet forskning og udvikling til underleverandører. Derfor er udflytning af vidensarbejdspladser endnu mere sjældent end backshoring.

Intet tyder indtil videre på, at outsourcing er på retur. Faktisk har omkring 25 procent af de danske virksomheder og 17 procent af de europæiske virksomheder outsourcete produktionsaktiviteter fra 2010-2012. Selvom denne andel er faldet siden den forrige undersøgelse i 2009, så outsourcer tre virksomheder stadigvæk for hver virksomhed, der vælger backshoring.

Undersøgelsen kortlægger også, hvilke typer virksomheder, der er mest tilbøjelige til at droppe aktiviteterne i udlandet. Ser man eksempelvis på virksomhedernes størrelse, sker backshoring oftest i mellemstore og store virksomheder. Virk-

somheder med 150-249 ansatte udgør ni procent af hjemflytningerne, mens virksomheder med flere ansatte udgør 13,8 procent. For mindre virksomheder er det knap fem procent.

Backshoring afhænger også af, hvilken branche en virksomhed opererer i. Jo højere teknologiintensiteten er, jo højere er sandsynligheden for at flytte produktionsaktiviteter hjem. Elektronik og computere skiller sig især ud, og Europas konkurrencefordel som industriområde kan derfor potentielt ligge i disse industrier. Ikke overraskende udgør virksomheder i lavteknologiske industrier, såsom producenter af tøj og fødevarer, den mindste andel, når det gælder backshoring. Men selvom flest virksomheder i højteknologiske industrier hiver deres aktiviteter hjem, så er der ikke en eneste sektor, som flytter flere produktionsaktiviteter hjem, end der outsources.

Spørgsmålet er nu, hvilke foranstaltninger der kan gøre det mere attraktivt at producere i Danmark. Det står klart ifølge European Manufacturing Survey, at produktionen ikke er på vej hjem, og at fokus bør være på at udvikle industriens kompetencer. For at fremme produktionen har de europæiske lande iværksat en række indsatser, f.eks. Industri 4.0 i Tyskland og MADE (Manufacturing Academy of Denmark) herhjemme. Indsatserne baserer sig på strategier for industriel modernisering i form af investeringer i procesteknologi, der kan sikre bedre fleksibilitet og kvalitet. Men indsatserne er formodentlig ikke tilstrækkelige. Der bør fortsat være fokus på at øge uddannelsesniveaulet generelt, men også på at udvikle tværfaglige uddannelser, der understøtter teknologiudvikling og kommercialisering rettet mod nye industrier. Fokus skal altså både være på industriel modernisering, innovation og kommercialisering og implementering af nye teknologier. Det er muligt, at sådanne tiltag kan bane vejen for mere produktion i Europa.

Fakta om undersøgelsen: European Manufacturing Survey er et internationalt studie, der fokuserer på teknologiske og organisatoriske innovationsaktiviteter primært i europæiske virksomheder. I studiet fra 2012 deltog mere end 3500 virksomheder fra 13 lande, hvoraf ca. 250 danske virksomheder deltog. Studiet bliver gennemført hvert tredje år, og den danske del står Center for Integrerende Innovationsledelse, Institut for Marketing & Management ved Syddansk Universitet bag. Næste runde af undersøgelsen starter i september 2015.

Kronik

Af Mette Præst Knudsen, leder af Center for Integrerende Innovationsledelse og professor ved Institut for Marketing & Management, Syddansk Universitet